

Statlig befruktning

INNLEGG
Etikk

SKEPTISK. Psykolog Bendik Gjevjon mer forslaget til Arbeiderpartiet er problematisk.

Tar vi utgangspunkt i en pappa som tar ansvar og er en god rollemodell for barnet sitt, bør alle kunne anerkjenne verdien av å ha en pappa. En utvidelse av bioteknologiloven som gir enslige kvinner rett til assistert befruktning, men som samtidig fratrar barnet retten til en far, anerkjenner i liten grad dette.

Dette er en viktig verdidebatt, mest av alt fordi Arbeiderpartiet med dette forslaget uttrykker en mekanisk holdning til skapelsen av liv, en holdning om at fedre ikke er så viktig i barns oppvekst.

At kvinner som av medisinske grunner ikke blir gravide skal få hjelp av staten, er forståelig. At staten skal tilby å befrukte enslige kvinner generelt, er noe helt annet. En stat som sender ut et signal til heterofile kvinner om at de kan droppe mannen og heller ta snarveien innom statens befruktningssentral, for å shoppe genetisk materiale med maks iq og perfekt utseende, kan lett bli konsekvensen av Aps forslag.

I sin argumentasjon peker Ap på at når enslige kvinner har rett til å adoptere, bør de også ha rett til å bli kunstig befruktet. Ap løfter opp likhetsprinsippet, mens etikken virker glemt.

Å bli befruktet er altså en menneskerett for single kvinner, og staten skal ta ansvaret for dette skaperverket.

Ap støtter seg videre på forskning som dokumenterer at barn av enslige foreldre ikke lider noen nød. Mange psykologer vil kunne nyansere et slikt bilde. I terapi forteller mange menn om savnet de som gutter hadde etter en far, en mann som rollemodell. Det handler ikke om at mor ikke gjorde en god jobb, men om savnet av far.

Dypest sett er dette forslaget diskriminerende både ovenfor barn og fedre. En statlig ordning der barn systematisk fødes inn i en tilværelse uten fedre, fratrar disse barna et gode og en dimensjon i livet som det ikke er mulig å rettferdiggjøre politisk.

Går man på akkord med hva som er til barnets beste, har man tråkket over en etisk grense. Og neste grense blir uklare og vanskeligere å opprettholde. Forslaget fra Arbeiderpartiet er problematisk.

■ Bendik Gjevjon, psykolog

Regjeringen vurderer å innføre styrekvotering for flere selskaper. Nå argumenteres det neppe med økonomi; kvoteringen har gitt lavere styrekompetanse, overdreven styreuavhengighet og utstrakt bedriftsflukt, skriver **Øyvind Bøhren** og **Siv Staubo**, Handelshøyskolen BI.

Medaljenes bakside

INNLEGG
Likestilling

«Gutteklubben Grei må gå i seg selv!», sa minister Gabrielsen til VG i 2002 og varslat at han ville foreslå kjønnskvoteerte bedriftsstyrer.

Forslaget overrasket alle. Gabrielsen sier at han brukte terrortaktikk for å få loven innført. Statsminister Bondevik kalte det hele et kupp. Loven ble innført, og fra 2008 tvangsoppløses ethvert allmennaksjeselskap – asa – uten minst 40 prosent aksjonærvalgte styremedlemmer av begge kjønn. Ingen andre land har eller planlegger en tilsvarende lov.

Gabrielsen hevdet at han ikke innførte kvoteringsloven for å bedre likestillingen, men for å øke selskapenes økonomiske verdiskaping. Han mente at styrekompetansen var jevnt fordelt mellom kjønnene. Når eierne kun hadde ti prosent kvinner i styrene sine, og syv av ti styrer bare besto av menn, måtte dette bety at styrekompetansen ville stige med kvinneandelen.

Isåfall visste ministeren bedre enn eierne hva som var eiernes beste, siden de ikke på egen hånd valgte kjønnsbalanserte styrer. Men røykeloven måtte jo

FORSKNINGEN

Hvem: Bøhren, Øyvind og Siv Staubo

Hva: Changing organizational form to avoid regulatory constraints: The effect of mandatory gender balance in the boardroom

Hvor: Working paper, BI Norwegian Business School, October, 2012

Hvem: Bøhren, Øyvind og Siv Staubo

Hva: Female directors and board independence: Evidence from boards with mandatory gender balance

Hvor: Working paper, BI Norwegian Business School, September, 2012

også tvinges på restauranteiere, som først i ettertid innså at loven var god også for dem. Ministeren visste altså best.

Gjelder det samme for kvoteringsloven? Har den har gitt økonomisk gevinst til de motvilige eierne?

Forskningen så langt tyder på at svaret er «nei», fordi kvoteringsloven gjør mer økonomisk skade enn gagn. Kvoteringsmedaljenes bakside er

- lavere styrekompetanse
- overdreven styreuavhengighet

Gresk på norsk

INNLEGG
Politikk

Politikerforakten i Hellas er dyp. Politikerne oppfattes som tyver og kjeltringer. Oppfatningen er at de bruker statskassen til å belønne venner og kjente med faste stillinger i det offentlige, og med offentlige kontrakter. Kjennskap og vennskap er viktigere enn kompetanse. Folket er desillusjonert.

Man har heller ingen tro på at nye koster vil feie bedre. Man regner med at ny politikere som kommer nær den offentlige honningkrukken vil forsyne seg like grådige som de forrige politikerne.

Entra-saken virker som snytt ut av gresk politisk kultur. Statsrådets politiske venn ansettes som toppleder i statens eierdomsselskap, til en ufor-skammet høy lønn.

Statsråden skjuler seg bak det styret han selv har utnevnt. Han

IKKE ØKONOMISK. Øyvind Bøhren og Siv Staubo.

■ Blant styremennene var det toppledererfaring hos 65 prosent av dem som ble byttet ut og hos 69 prosent av dem som ble værende.

■ Kun 31 prosent av styrekvinne-ene hadde topplederbakgrunn.

■ Kvinnene var i snitt åtte år yngre, hadde mindre styreerfaring og lengre utdannelse (jf. Ahern og Dittmar 2012).

Endringen økte styrets uavhengighet dramatisk. Uavhengighet gjelder styrets avstand til ledelsen og bedriften. Jo større avstand, desto mer uavhengig.

Vi finner at andel uavhengige styremedlemmer steg fra 46 til 67 prosent fra før til etter kvoteringsloven.

Grunnen er at hele 84 prosent av kvinnene er uavhengige i både børsnoterte og unoterte asa. Kvinner har mindre erfaring som toppledere og styremedlemmer.

Dessverre blir ikke styret

■ utstrakt omorganisering fra asa til AS.

Disse utilsiktede konsekvensene gjør trolig styrekvotering ulønnsomt generelt og mer ulønnsomt for noen bedrifter enn andre.

Antall styreplasser for kvinner i asa økte med 260 prosent fra 2002 til 2008. For menn sank antallet med 38 prosent. Dette ville vært uproblematisk hvis styrekompetansen var den samme hos de kvinner som kom inn og de menn som måtte ut. Slik var det ikke.

har sitt på det tørre: Han sto bare og så på. Dessuten var han inhabil.

De siste årene har antall politiske rådgivere og statssekretærer vokst kraftig i Norge. Stortingsrepresentanter gir seg i yngre og yngre alder. Det kan bli velfylte søkerlister til offentlige lederstillinger i årene fremover når all den politiske ungdommen skal ha seg faste og vel avlønnede stillinger.

Den faglige kompetansen kan få dårlige kår i konkurransen

DÅRLIGERE KÅR. Arne Sølberg mener Entra-saken er som snytt ut av gresk politisk kultur.

med politisk kjennskap og vennskap når stillinger skal besettes.

■ Arne Sølberg, Trondheim

Mandag
LEDELSE

Tirsdag
KREDITT

Onsdag
FINANS

Torsdag
ØKONOMI

Fredag
TEKNOLOGI

Lørdag →
FORSKNING

■ **KVOTERING.** Tidligere Nærings- og handelsminister Ansgar Gabrielsen innførte loven om kjønnskvotebedriftsstyrene. Nå vurderer regjeringen å innføre styrekvotering for flere selskaper. Foto: Per Thrana

automatisk bedre jo mer uavhengig det er. Mer uavhengige styremedlemmer kan gi mindre dybdekunnskap, lavere kompetanse på rådgiving og for stor vekt på kontroll.

En annen mulig konsekvens er mindre åpenhet fra bedriftsledelsen, som kan mislike at styret i for stor grad kontrollerer. Økt styreuavhengighet kan derfor gi svakere evne både til rådgiving og kontroll.

Eierne har ikke forholdt seg passive til dette. Over halvparten av alle asa fra 2002 hadde skiftet organisasjonsform til as i 2008. Da har vi sett bort fra asa som fusjonerte, gikk konkurs eller som i 2007 kunne bli as fordi ny lov om finansselskaper tillot det. Lignende mønstre ser vi hverken i Sverige eller Danmark (jf. Langli 2011). Selskapene som omorganiserte, hadde minst fordel av å

være asa og størst ulempe av å miste mange styremedlemmer med høy rådgivingsevne.

Typisk var disse bedriftene unoterte, lønnsomme, små, unge og hadde få kvinner i styret, samt sterke eiere.

Flukten fra asa til as betyr ikke at kvoteringsloven er dyrest for dem som flyktet. Et asa har fordeler som et as ikke har, for eksempel muligheten til å være børsnotert og verdien av sterkere minoritetsvern. Så lenge disse fordelene overstiger kostnadene med kvotering, er det fortsatt best å være asa. Kvoteringsloven har derfor høyere kostnader enn hva overgangen til as gir uttrykk for:

■ Loven kan ha medført at de som fortsatt er asa, har riktig selskapsform, men feil styresammensetning.

■ De som er blitt AS eller unnlatt å bli asa, kan ha riktig styre, men feil selskapsform.

I januar sa daværende statssekretær Kirsti Bergstø i Barne- og likestillingsdepartementet at det ikke tas hensyn til forskning om kvoteringslovens bedriftsøkonomiske virkninger når det nå vurderes å la loven også gjelde for visse as. Dette er et overraskende signal i lys av lovens forhistorie.

Det tyder på at kvoteringsargumentet nå er blitt ikke-økonomisk, slik som at for eksempel likestilling gis høyere prioritet enn bedriftsøkonomi.

Spørsmålet blir dermed om kvoteringslovens fordeler og ulemper er rettferdig fordelt. Det er urimelig å sende regningen for å lage kvoteringsmedaljen forside til dem som primært opplever baksiden.

■ *Øyvind Bøhren, professor, og Siv Staubo, førstelektor, begge tilknyttet Senter for eierforskning ved Institutt for finansiell økonomi, Handelshøyskolen BI*

ENSIDIG. Boligskatt kan gi lavere boligpriser på kort sikt, men tilpasningen på lang sikt må bli at det fortsatt er byggekostnader som styrer markedets tilpasning, skriver Kjell-Magne Rystad. Foto: Pål Terje Støtving

Svak analyse

INNLEGG Bolig

Roger Bjørnstad argumenterer i DN 4. oktober for at innføring av boligskatt vil gi lavere boligpriser. Hans argumentasjon baserer seg ensidig på etterspørselssiden i boligmarkedet og diskuterer ikke hvilke virkninger en eventuell skatteskjerpelse vil ha på prissettingen i et lengre perspektiv, samt tilpasninger på tilbudssiden i boligmarkedet. Han diskuterer ikke utviklingen i byggekostnader, tilgangen på tomter, virkningen av fordyrende lovendringer, befolkningsvekst og samferdselskapasitet. Heller ikke virkningene av lave renter er med i analysen hans.

I boligmarkedet, som i alle andre markeder, må det over tid være slik at tilgjengelig kapasitet, her boligmassen, tilpasser seg nivået på etterspørselen til et prisnivå der nybygging akkurat oppfyller utbyggernes avkastningskrav. Dermed vil det være forholdet mellom salgspris og byggekostnader som på marginen avgjør boligtilbudet. Dette er en enkel mikroøkonomisk analyse som Roger Bjørnstad burde kjenne godt.

På kort sikt er det derimot kapasitetsbegrensninger og treghet, det tar tid å bygge, slik at prisene kan svinge betydelig. Boligskatt kan gi lavere bolig-

DN 4. oktober

priser på kort sikt, men tilpasningen på lang sikt må bli at det fortsatt er byggekostnader som styrer markedets tilpasning. Økt boligskatt, som på kort sikt senker prisen, vil dermed gi lavere boligbygging. Mangel på tomter er i beste fall et tema innenfor ringevien i Oslo, men ikke for markedet som helhet. Den langsiktige virkningen av økt boligskatt vil dermed bli at folk bor trangere, men boligprisene blir ikke særlig påvirket.

Ved ikke å diskutere disse forholdene leverer Roger Bjørnstad etter mitt syn en svært mangelfull, og feilaktig, analyse av virkningene av boligskatt.

■ *Kjell-Magne Rystad, partner i verdipapirforetaket Sissener as*

Konkret vurdering etter 70

INNLEGG Arbeidsliv

Asbjørn Lauvstad, som ønsker å fortsette i jobben etter fylte 70 år, skriver i et innlegg i DN 29. september at: «I Nav er det fritt frem for lokale ledere å skalte og valte etter eget hode uten at det tas noe som helst hensyn hverken til statens interesser eller arbeidstagers interesser».

Det er ikke tilfelle. Hovedtyngden av de ansatte i Arbeids- og velferdsetaten er i aldersgruppen mellom 40 og 62 år med en gjennomsnittsalder på 46,8 år. 30 prosent av de ansatte i Nav er 55 år og eldre. Dette viser tydelig at etaten er avhengig av og verdsetter seniorer.

Vi forholder oss til hovedregelen i aldersgrenseloven med fratreden ved fylte 70 år, samt muligheten til forlengelse etter konkrete vurderinger.

Det er opp til lederen for den enkelte enhet å vurdere forlengelsen, i en slik situasjon er det flere hensyn å ta.

Livsfase- og seniorpolitikk handler om tilpasning gjennom hele arbeidslivet. Et av IA-målene er å øke yrkesaktiviteten for ansatte over 50 år, og resultatene så langt viser en positiv utvikling.

■ *Inger Johanne Stokke, organisasjonsdirektør i Nav*

DN 29. september